

*Ellen Thesleffin fiktiivinen
Firenzen-päiväkirja*

Ellen

**Pirkko
Soininen**

romaani | WSOY

Pirkko Soininen

Ellen

Ellen Theleffin

fikttiivinen Firenzen-päiväkirja

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

© PIRKKO SOININEN JA WSOY 2018

ISBN 978-951-0-42864-1

PAINETTU EU:SSA

I

13. tammikuuta 1894

SAAVUIN FIRENZEEN kolme päivää sitten. Mikä rauhallinen ja pittoreski kaupunki, ei sitä rasittavaksi käynyttä ihmispaljoutta jota vierastin Pariisissa. Ensin se toki tuntui viehättävältä Helsingin jälkeen, mutta taidan kuitenkin olla sielultani metsäläinen, en jaksakaan alituista tungosta. Ja valo – miten erilainen valo täällä onkaan. Malttamaton sydän, siveltimekset. Kaikki on kevyttä ja kuplivaa. Ihmiset laulavat ja nauravat, kukkien kaupustelijat, kadunlakaisijat, kuskit, sanomalehtien myyjät – jopa sotilaat. Tästä sukeutuu väkisinkin jotain loistavaa.

Asumme Ingeborgin kanssa pienessä neiti Van Den Eyndenin pensionaatissa. Voiko ihmistä enemmän onni lykätä: markalla päivässä sain kalustetun huoneen hopeisena virtaavan Arnon läheltä. Ja meillä on niin sopuisaa. Ingeborg kirjoittaa runoja, käy laulutunneilla ja minä piirrän.

Kirjaan kaikki menot ylös pieneen vihreään Weilin & Göösin almanakkaani. Aion olla oikein pihi.

Eilen olimme Ada Thilénin ja Ida Silberbergin kanssa kahvilla. Adalla oli uusi hattu, pitsit ja kaikki. Tilasimme espressot, sillä niinhän täällä kuuluu tehdä. Italialaiset miehet ovat niin olevinaan, täysin vakuuttuneita omasta viehätysvoimastaan, onneksi en ymmärrä, mitä he huu-

televat peräämme. Ja se puolalainenkin herra täältä pensionaatista vislailee minkä kerkiää. Minua se ärsyttää, mutta Ingeborg, Ada ja Ida ovat vain mielissään.

Lähdimme Pariisista heti tammikuun 5. päivä, kun olin saanut Colarossin akatemiasta todistukseni. Minä olen nyt virallisesti taiteilija – skål! Juhlimme Magnuksen kanssa Edelfeltin vanhassa ateljeessa, missä maalasimme yhdessä koko viime syksyn ja talven. Omistaisipa jonain päivänä sellaisen ateljeen, isot ikkunat, itämaisia mattoja, samettidivaaneja, näköalat kaupungin yli. Onnekas Magnus. Kuuntelimme gramofoonilla Wagneria, joimme punaviiniä ja muistelimme, miten maalausessiomme päättyivät aina siihen, että Magnus luki minulle ääneen Dantea tai Goethea tai Baudelairea. Magnus rakastaa omaa ääntään ja minäkin rakastan sitä. Hän on tätä nykyä aikamoinen aristokraatti. Kun kolme vuotta sitten saavuin Pariisiin, olisin ollut kovin yksin ilman Bedaa, Kirreä ja Magnusta, me jaoimme saman taidekäsityksen ja olimme »Magnuksen suomalaisia tyttöjä», mikä sai minut aina punastumaan raivosta. Nyt on hurja ikävä Bedan viiltäviä, itseironisia kommentteja.

15. tammikuuta 1894

Arki alkaa sujua. Aamiaisen syömme aina ulkona, jossa on viehättävässä kahvilassa. Eilen olin Giacosan tee-huoneella, hyvin koristeellinen ja kaunis paikka. Salissa on kalanruotoparketit ja viehkeitä kattomaalauksia. Istuin pyöreän marmoripöydän ääressä, luonnostelin

kristallimaljakkoon aseteltuja luonnonkukkia ja pöydissä istuvia hälliseviä seurueita. Voi miten elegantteja naiset ovat täällä, tunnen itseni maalaistytöksi.

En ole edelleenkään päässyt jäljentämään Uffizien galleriaan Botticellin ja Da Vincin teoksia, niihin on kuukausien jono. Mutta en anna sen masentaa, sillä minulla on aikaa odottaa.

Olen aloittanut omakuvan, pienehkön, kulkee paremmin matka-arkussa mukana. Minulla on siinä tumma talvipalttoo ja katson alaviistoon. Poispäin katsominen tekee kuvasta intiimimmän.

Annoin sitten kuitenkin hiusteni kasvaa. Ulottuvat jo olkapäiden yli, saan ne nutturalle ja mamma voi taas nukkua yönsä rauhassa. Hän niin kovasti inhosi sitä meistä piirustuskoululaisista otettua valokuvaa, jossa muilla naisilla oli pitkät hiukset koristeellisten hattujen alla ja minä uhmasin mamman mielestä koko yhteiskuntaa seisomalla paljain päin, lyhyiksi nyrhityissä hiuksissani ja kädet rehvakkaasti toisten olkapäillä. Pitäisihän mamman tietää, että inhoan sievistyä ja normeja.

23. tammikuuta 1894

Olen löytänyt armoitetun Fra Angelicon ja sitä myötä kaiken. Kunnioitan syvästi vanhoja freskomaalareita, jotka ovat maalanneet pinnalle, jonka on tarkoitus kestää vuosisatoja. Tietoisuus siitä, että fresko on yhtä ikuinen kuin luostari tai kirkko. Että taide on orgaani-

nen osa rakennusta, että se hengittää, rapistuu ja lahoaa yhdessä sen kanssa. Heitä ei innoittanut työhön raha, ei inspiratsiooni, vaan kutsumus. Vakaa käsi, jolla he punnitsivat valoa. Järkkymätön käsi, joka mittasi aikaa ja oli samaan aikaan ajaton. Heidän siveltimistään enkelit lensivät seinälle, yhdellä siiveniskulla ne mursivat muurin ja asettuivat kivisiin kehyksiin ikuisiksi ajoiksi.

Täällä henkistyy väkisinkin. Jos en koskaan ole ollut innoittunut vaatteista ja hepenistä, täällä olen sitä vielä vähemmän. Museot ovat niin täynnä sielun ravintoa, että olen ähkyssä.

13. helmikuuta 1894

KIINNITIN SEINÄLLE painokuvan Botticellin Primaverasta, Venus-jumalattaresta kevätpuutarhassa. Pullean Cupidon kiinni painuneet silmät, kukkia kylvävä Flora ja tanssivat taiteen muusat. Se olkoon minulle inspiratsiooni.

Kirje Bedalta, hän on niin murheissaan, kun ei ole varaa matkustaa mihinkään. Kultainen Beda, joka ei ole päässyt edes Pariisiin vuoden 1892 jälkeen. Hänessä on niin voimakas taiteenpalo, mutta perheellä ei pennin hyrrää. Kunpa olisin rikas, ryhtyisin mesenaatiksi Bedalle ja pyytäisin hänet tänne meidän luoksemme.

Ingeborg on pestautunut seuraneidiksi ulkomaalaisille aristokraateille. Vaikka siitä saa mukavasti rahaa, minusta ei olisi mielitelemään ketään.

19. maaliskuuta 1894

LÄHDEN PIAN VENETSIAAN. Jätän suurimman Losan tavaroistani pensionaattiimme, turha raahata kaikkea mukana. En minä tarvitse kuin kaksi hametta ja puseroa, niillä pärjään oikein hyvin.

Tänään purskahdin itkuun, kun silinterihattuinen mies kulki kadulla ohitseni. Hän käytti samaa cologneä mitä isäkin. Pappa-kulta. Minulla on edelleen hirvittävä ikävä häntä. Joku sanoi, että ikävä helpottaisi vuodessa, muttei se pidä paikkaansa. Aamuisin, unen ja valveen rajamailla, saatan edelleen luulla, että pappa on elossa ja iloita siitä ohikiitävän hetken ajan. Sitä katkerampaa on havahtua unesta täysin hereille ja ymmärtää, ettei pappaa enää ole.

Kirje Gerdalta. Hänellä on Helsingissä kovin kurjaa. Kaikki ovat jossain muualla ja siskorukka siellä yksinään. Purevia pakkasia, Suomenlahti jäässä, olivat hiihtäneet Kaunissaareen. Gerda se muistaa aina minua, vaikken minä muistaisi häntä.

4. huhtikuuta 1894

PALASIN VENETSIASTA muutama päivä sitten. Ensimmäiseksi muistan sieltä erikoisen hiljaisuuden: ei kavioiden kalsketta ja kärryjen kolinaa, vain gondolit lipuivat ääneti kanavissa. Niin tyystin erilainen kaupunki kuin Firenze, joka on täynnä ääntä: lasten kiljahteluja, hevoskärryjen räminää, kirkon kellojen kuminaa, kauppiaiden huutoja. Hiljaisuuden rikkoivat

vain gondolieerien varoitushuudot kanavien kulmissa. Laguunin sisääntuloväylä oli merkitty puupaaluin, joiden päälle lokit ja merimetsot kerääntyivät laulamaan. Markuksen tori kylpi valossa, tuhansia sähkölamppuja, niin loistavia, ettei missään. Ja torilla oli melkein joka ilta konsertti. Mutta jotenkin minä jähmetyin taiteilijana Venetsiassa, en saanut maalattua yhtään mitään, luonnosteltua kyllä, mutten maalattua. Jos palaan, ja toivottavasti vielä palaankin, haluaisin istua kaikki päivät San Marcossa ja imeytyä tuon upean basilikan tunnelmaan, juhlalliseen hämääseen, pyhän suitsukkeen tuoksuun ja urkujen hyminään. Ehkä palaan aqua altan aikaan, sillä haluan vangita siveltimelläni veden alle peittyvän kaupungin, kaikki ne upeat heijastukset.

Nyt olen kaivanut esille myös maalaustelineeni ja teen muotokuva Ingeborgista. Hän istuu mallinani monta tuntia päivässä, emme puhele juuri mitään, hänellä on sylissään muistikirja, johon hän kirjoittelee säkeitä samalla kun maalaan. Tästä tulee rintakuva, puolivalossa, jotta muodot nousevat täyteläisesti esiin. Ingeborg olisi halunnut katsoa suoraan minuun, mutta käskin häntä katsomaan alaviistoon, pidän raollaan olevista silmäluomista, tummista ja tuuheista ripsistä, kapeista kasvoista, vahvoista kulmakarvoista, aristokraattisesta nenästä ja päättäväisestä suusta. Ingeborg on niin tavattoman järkevä – ja siisti! Hänellä on kaikki tavarat aina säntillisesti pinoissa matkarkuissa, minulla taas kaikki hujan hajan.

6. huhtikuuta 1894

Koko tämän viikon olen jäljentänyt San Marcon luostarissa Fra Angelicon ja Savonarolan töitä yhdessä Helenen (Schjerfbeck) kanssa. Työskentelemme vierisissä selleissä, emmekä juuri puhele, hän on vielä vaiteliaampi kuin minä. Mutta hämmästyttävää kyllä olen tuntenut harvinaista yhteenkuuluvaisuutta Heleen, vaikka emme rupattele. Tai ehkä juuri siksi. Työskentelemme rinnan, toisistamme hyvin tietoisina, mutta silti aivan irrallisina. Emme näe toisiamme, mutta jokainen soluni tuntee hänen läsnäolonsa. Näin intiimejä hetkiä en ole kokenut kenenkään toisen taiteilijan kanssa.

11. huhtikuuta 1894

Eilen riita Ingeborgin kanssa. Hän nälkiintyi, kun halusin vain maalata. Minä taas olen ihan tottunut vatsan murahteluihin ja puuro riittäisi vallan hyvin, en halua tuhlata rahaa käymällä joka päivä ulkona syömässä. Olin oikein ilkeä. Huusin, että oikeiden taiteilijoiden henki on niin luja, etteivät he tarvitse alinomaa ruokaa. Kun Ingeborg lähti yksin ravintolaan, viskasin luonnoksen hänen peräänsä porraskäytävään. Rauhoittuani kävin hakemassa sen sieltä, onneksi rotat eivät ennättäneet ennen minua. Vatsani mourusi, mutta teeskentelin nukkuvaa, kun hän palasi. Aamullakin tunnelma oli nihkeä ja Ingeborg kieltäytyi istumasta enää mallina. Pakko viimeistellä työ ilman häntä.

Ja ihan kuin tässä surkeudessa ei olisi riittämiin, suostuin lopulta mamman painostuksesta myymään Taideyhdistykselle kopion Fra Angelicon työstä. Kyllä minä tiedän, että olisi Järkevää tehdä jäljennöksiä, jotka käyvät hyvin kaupaksi, mutta sieluni ei anna myöten. Tästäkin tuli niin paha mieli, etten varmasti tee mokomaa enää toiste.

14. huhtikuuta 1894

Olen ollut tuskastunut, kun italiani on niin surkeaa ja kukaan ei tunnu ymmärtävän mitä haluan. Eilen keksin, miten saan asiat hoitumaan ilman kielitaitoa. Kädet! Puhun ruotsia kovaan ääneen ja ilmeilen käsilläni aivan samaan tapaan kuin paikalliset. Viesti menee välittömästi perille, tärkeintä on käsiliikkeiden dramaattisuus ja laulava nuotti. Tiesinhän minä, minulla on italialainen sielu. Eilen ostin italiaksi petrolia, hiiliä ja paperia.

17. huhtikuuta 1894

Olen melko tyytyväinen muotokuvaan: Ingeborgin kasvoihin ja niukkaan tummaan väripalettiin. Kaikkeen maalaamaani heijastuu edelleen isän kaipuu. Muotokuvani ovat väkisinkin alakuloisia (vaikkei Ingeborg ole alakuloinen, järkevä kyllä, vaan ei alakuloinen).

Minä olin papan luottosoutaja, kun hän nosti verkkoja Kallavedellä. Käsittelin airoja kuin siveltimiä, tar-

kasti ja voimakkaasti, ymmärsin, että pienikin virhe-
liike voi saattaa meidät liian kauaksi verkolta. Papan voi-
makkaat kädet, jotka tekivät ihmeellisiä pikkutarkkoja
askareita, kalojen välkkyvät kyljet, aamu-usvan tuoksu,
veteen lankeavien hopeapajujen kuvajaiset, airon päästä
tippuvat vesihelmet, loittonevat renkaat, silkkiuikut,
tervaton puuvene tuoksu. En ollut kymmentäkään,
mutta osasin liikutella airoja kuin jonglööri, jaksoin
soutaa papan verkoille ja takaisin, ja vasta paluumat-
kalla puhuimme, päivittelimme kalasaalista. Rannassa
pappa heitti pienet sintit kissoille, ne juosta mourusi-
vat rantaan, iskivät hampaansa kalanlihaan. Kävelimme
ylös penkkaa vierekkäin, rallattelimme ja pappa laski
kätensä olkapäälleni, kehui joka kerta mammalle, että
olin maailman paras kalakaveri. Olin niin ylpeä.

Mutta tulihan minusta sentään aikamoinen kala-
mies. Kesäisin pidämme Gerdan kanssa koko perheen
kalassa. Ilman meitä söisivät vain perunaa poloiset.

Vaikka muutenhan minusta ei ole ruokia tekemään.
Silloin viime keväänä, kun Beda, Kirre ja Anna olivat
Ruoveden Muroleessa luonani, oleskelu sujui pariisi-
laistapaan, joka siis tarkoittaa, että olen surkea huus-
hollerska. Osaan keittää aamukaakaon ja kananmunan,
ehkä lounaspuuronkin, mutta illallisen joutuivat tytöt
valmistamaan. Mutta olihan se oikeus ja kohtuus, kun
siellä asuivat. Meillä oli niin mukavaa, maalasimme tal-
ven jäljiltä alastomia puita, valokuvasimme toisiamme
ja iltaisin luimme ääneen Faustia kymmeneen asti, kun-
nes painuimme pehkuihin. Ihan kuin Pariisissa, kova

kuri ja hellät huvit. Sielläkin menimme kouluun aina kahdeksaksi aamulla, maalasimme kyynärpäät kiinni toisissamme (luokat olivat niin täynnä!) elävää mallia puolille päivin, söimme lounaan ja lähdimme luonnoslehtiöt käsissä kuljeskelemaan pitkin Pariisin katuja ja illalla maalasimme jälleen. Täällä olen ikävöinyt sekä Kirreä että Bedaa, sitä totisuutta jolla teimme taidetta. Sitä yhteistä uhmaa, heittäytymistä ja antautumista.

24. huhtikuuta 1894

Kuukauden päästä lähdemme Rooman (!) kautta takaisin kotiin. Pelkään, ettei pääni kestä sitä. Kun kauneutta on yllin kyllin, siihen (järkyttää kirjoittaakin näin) turtuu. Tällaisessa ympäristössä voi tavattoman helposti menettää kyvyn nähdä – tarkoitan nähdä oikeasti, syvästi, pinnan alle, nähdä sekin, mitä ei yleisesti pidetä viehättävänä ja löytää sen ainutlaatuisuus.

Muuan signor Gaspari väijyy minua päivittäin, kun lähden aamukävelylleni. Hänellä on koru- ja kultasepänliike vastapäisen talon alakerrassa ja kun avaan alaoven, hän syöksähtää puodistaan kukka kädessä. Jos en ole näkevinänikään häntä, hän juoksee perääni. Mutta ei minua voi hurmata kukkasilla, vaikka ele onkin hurmaava. Olen hyvin pidättyväinen, pudistan päätäni ja kiihdytän askeleitani. Ingeborg ei ymmärrä, miksi olen niin töykeä, kerran hän juoksi pyytämään anteeksi puolestani. Ingeborg-parka, hän mieltii ihan liikaa mitä muut ihmiset hänestä ajattelevat.

25. huhtikuuta 1894

Taas kirje Gerdalta. Olen ihan unohtanut kirjoittaa siskokullalle. Sillä, joka jää kotiin, on aina kurjempaa. Hän on neulonut villasukkia, kirjonut tyynynpäällisiä, opiskellut ranskaa, hiihtänyt, lukenut ja pitänyt mammalle seuraa. Gerda on niin tasapainoinen – olisinpa minäkin! En muista Gerdan koskaan suuttuneen kenellekään, saatikka sitten että hän olisi huutanut tai heitellyt tavaroita, kuten minä teen.

23. toukokuuta 1894

MINUN ON PAKKO ostaa uusi pakaasi, että saan raahattua kaikki luonnosvihot takaisin Suomeen, olen piirtänyt enemmän kuin koskaan ennen. En malta odottaa, että pääsen kertomaan mammalle, Gerdalle, Thyralle, Eynarille ja Rolfile kaikesta, mitä olen täällä nähnyt. Olen maalannut ahkerasti ja aion viedä syysnäyttelyyn runsaasti uusia töitä. Kukaan ei voi väittää, ettenkö olisi kehittynyt taiteilijana, oma ilmaisuni ja näkemykseni vankistuu koko ajan, olenhan minä sitä paitsi nyt ihka oikea Colarossista valmistunut taiteilija.

Kun vain saisin jostain uuden apurahan. Olen elänyt koko kevään kädestä suuhun. Hameetkin pyörivät vyötäröllä.

II

21. marraskuuta 1895

JÄLLEEN TÄÄLLÄ! Olen käsittämättömän iloinen senaatin taiteilija-apurahasta, kokonaista 3 000 markkaa. Kävin jo Venetsiassa ja Bolognassa, missä Ingeborg opiskelee. (Säälin Ingeborgia, joka joutuu asumaan siellä, minä tukehtuisin niiden mahtipontisten arkadien alle.) Aion jäädä koko talveksi. Syön vaikka pelkkää puuroa, kunhan vaan rahani riittävät. Etsin pensionaatin Ada Thilénin avustuksella. Casa Cicognani on viehättävä talo kaupunkia ympäröivillä kukkuloilla. En ole koskaan nähnyt missään casassa yhtä paljon kauniita terasseja.

Vaikka kyllä minua kauhistuttaa olla yksin. Miten minä jaksan itseäni koko talven.

27. marraskuuta 1895

Vuorilta tuulee, vedän villatakkaa tiukemmin päälleni, kun kävelen leipomoon ostamaan leipää. Tuuli riepotelee oliivipuiden oksia, vanhan rouvan hameenhelmoja, heiluttaa hevosenharjaa, kantaa kukkuloilta rosmariinin, laventelin ja havupuiden tuoksun, kuljettaa hiekanjyviä ja oksanpalasia edelläni, kun harpon piazzan poikki tuttuun leipomoon. Miten mukavalta tuntuu, kun osaan jo italiaksi toimittaa pienet asiat.

12. joulukuuta 1895

KIRJE MAMMALTA. Hänellä on kova ikävä. Hän myös kauhistelee Magnuksen viimeisimpiä töitä, ne ovat kuulemma aivan kauheita. Mamma-parka, hän ei ymmärrä, että Magnus tulee vielä saamaan aikaan jotain kuolematonta.

Kultainen Magnus. Saatoimme viettää Louvren assyrialaisen taiteen saleissa kokonaisia päiviä, kun sade pesi Pariisin katukiviä, ropisi peltikattoihin ja kasteli rouvien silkkikengät. Istuimme vierekkäin ja luonnos-
telimme, joskus kyynel vierä Magnuksen poskea pitkin ja pyyhin sen hellävaraisesti pois.

Olen vain maalannut ja kolunnut taidemuseoita. Ja eihän täällä tarvitse edes mennä museoon nähdäkseen taidetta – kaupunki itsessään on museo. Kävin jälleen tänään Santa Maria del Fioressa – ihan käsittämätöntä, että kirkkoon mahtuu kerralla 30 000 ihmistä. Täällä palvotaan Jumalaakin eri mittakaavalla kuin Suomessa. Nikolainkirkko tuntuu tämän jälkeen lilliputtien pyhätöltä, ja niin suurenmoisena kuin me sitä olemme pitäneet. En ymmärrä, miten saan tämän kaiken suuruuden mahtumaan pieneen luonnosvihkooni.

14. joulukuuta 1895

Suloinen Thyra – hän neuloi minulle joululahjaksi hartiahuivin. Paketti tuli eilen, enkä malttanut olla avaamatta sitä. Miten ihanaa omistaa tuollainen pikkusisko, vaikka kyllähän Thyrakin täyttää ensi vuonna jo

16 vuotta. Huivi on kultapiiskun värinen ja siinä on tavattoman kaunista pitsikuviota. Miten taitava Thyra onkaan. Hän on aina ollut perheen pikkuäiti, se joka huolehtii, ompelee ja leipoo. Me karkasimme aina Gerdan ja poikien kanssa leikkimään piilosta ja sokkoa ja vallankumousta, mutta Thyra jäi kotiin leikkimään nukeilla. Pappa toi joskus minulle Pietarista kauniin porsliinipäisen nukan, mutta minusta se oli kuolettavan ikävä. Kerran sitten otin sen mukaan kuvaelmaan esittämään rosvojoukon kynsiin joutuvaa poloista tyttöä, ja leikin tuoksinassa porsliinipää hajosi sadoiksi sirpaleiksi. Thyra oli 3-vuotias ja huusi suoraa huutoa. Minua ei edes itkettänyt, oli vain papan takia paha mieli.

Samassa paketissa tulivat muidenkin joululahjat, mutta niitä en sentään avannut. Joku roti pitää olla! Mutta pikkuisiin kortteihin kirjoitetut runot kyllä luin ja muistelin, miten suloista on jouluisin, kun kokoonnumme yhteen avaamaan paketteja ja lukemaan lahjarunoja.

Muistelen haikeudella parin vuoden takaista jouluni. Magnus oli suunnitellut, että kutsuisi kaikki ateljeehensa juhlimaan, hän oli valmistanut sitä varten kuvaelmankin. Juuri ennen joulua Magnus vaipui taas synkkiin aatoksiin, julisti, että kärsimys on kauneinta ihmiselämässä ja tie korkeimman kauneuden piiriin. Ei hän halunnutkaan juhlia joulua, joten kutsuin kaikki minun luokseni. Aspelin soitti kitaraa ja lauloi Och nu är det jul. Luimme ääneen Topeliusta ja juttelimme mystiikasta. Ennen puolta yötä läh-

dimme Notre Dameen jouluyön messuun ja juuri kun astuimme kadulle, talven ensimmäiset lumihiutaleet leijuivat painottomina alas mustalta taivaalta. Kuljin muiden jäljessä ja pyyhin kyyneliä poskiltani, yht'äkkiä oli kovin ikävä mammaa, Gerdaa ja Thyraa. Miten me aina istuimme yltäkyläisen jouluaterian äärellä ja nyt olimme syöneet vain oliiveja, patonkia ja maksapateeta. Katedraalissa istuin viimeiseen penkkiin ja tunsin itseni yksinäisemmäksi kuin koskaan.

22. joulukuuta 1895

Lähden jouluksi Roomaan. Saan yöpyä kuvanveistäjä Johannes Takasen lesken Heljän luona. Ja Ingeborgin tulee sinne, miten valtavan hauskaa siitä tuleekaan.

---

13. tammikuuta 1896

OLEN LÖYTÄNYT itselleni ateljeen, herre gud mikä onni! Paronitar Filippova järjesti tilan minulle ja vuokrakin on vain vaivaiset 25 liiraa. Mutta yöpymishuonetta siellä ei ole, joten joudun kävelemään aamuin illoin kolme varttia, mutta minähän rakastan kävelemistä! Ja joutuin nyt vaihtamaan edullisempaan pensionaattiin, sillä rahat eivät riittäisi muuten. Tämä on oikein passeli, pieni kyllä ja torakat juoksevat lattialla, mutta muuten hyvä. Aamuaurinko paistaa suloisesti sisään ikkunoista.

Kirje mammalta: hän on pahoittanut mielensä sukulaisten takia. Niin moni tuntuu tietävän paremmin kuin minä mitä tarvitsen: säällisen ammatin ja miehen. Mamma tukee minua, mutta kyllä hänkin varmasti toivoisi, että ryhtyisin opettajaksi, enkä kuvittelisi elättäväni itseäni taiteilijana. Mutta minä en suostu, en halua, enkä pysty. Täytän kohta 26 vuotta. Kyllä sen ikäisen naisen pitää saada itse päättää, mitä tekee. Pappa olisi minun puolellani, olen siitä ihan varma.

30. tammikuuta 1896

Miksi jotkut luulevat, että olen täällä yksinäinen. Voi kunpa he tietäisivät. Minullehan pitävät seuraa maailmanhistorian upeimmat herrasmiehet: Leonardo da Vinci, Michelangelo, Fra Angelico ja Botticelli. Kenen muun kanssa haluaisin mieluummin viettää aikaani kuin näiden suurten mestareiden. Voin koska tahansa mennä tapaamaan heitä ja he odottavat minua vaitonaisina, mutta valmiina vuoropuheluun. He eivät tuomitse eivätkä räpätä, vaan luottavat minuun, rohkaisevat ja antavat inspiratsioonia.

Tässä eräänä päivänä katselin jälleen kerran San Marcon luostarissa Fra Angelicon freskoja, jotka hehkuvat syvintä mahdollista rauhaa. Unohduin penkille pitkäksi aikaa – voi miten monta kertaa minä olenkaan niitä jo ihaillut, kymmeniä, varmasti satoja. Taiteen mittari: unohdat ajankulun. Kunpa minun maalaukseni olisivat arvoituksia, jotka paljastavat itsensä

vähitellen niille, jotka asettuvat alttiiksi, antavat niille aikansa ja sydämensä.

14. helmikuuta 1896

OLIN SIGRID af Forsellesin luona spiritistisessä istunnossa. En tiedä mitä ajatella. Sigrid kutsui henkiä ja kyseli heiltä erinäisiä kysymyksiä. Tunnelma oli jotenkin hyytävä, enkä kuullut henkipuhetta, vaikka salaa toivoinkin kuulevani papan äänen. Mutta muuten Sigrid on loistavaa seuraa. Vietämme paljon aikaa yhdessä, käymme Cascine-puistossa pyöräilemässä, vaellamme kukkuloille tekemään töitä, otamme mukaan eväät ja viivymme koko päivän. Valo ja lämpö ovat täällä niin ihmeellisiä – kevät on jo tullut, mantelipuut kukkivat. Tapaan muutenkin usein englantilaisia ja venäläisiä aristokraatteja, jotka ovat matkustelleet vaikka missä ja kertovat hämmästyttäviä tuhannen ja yhden yön tarinoita eksoottisista maista. Suomalaisia en tapaa ollenkaan. Ei ole mitään tarvetta.

17. maaliskuuta 1896

IKÄVÖIN KOTIA, mammaa, Gerdaa, Thyraa. Ja siltikin – olen niin onnellinen, että uskalsin matkustaa tänne yksin ja olen viettänyt koko talven itsekseni. En minä koskaan ole olemassaoloani pyydellyt anteeksi, mutta ensimmäistä kertaa olen pärjännyt ihan omillani. Ja minä olen (kehtaako sitä edes sanoa) nauttinut enem-

män kuin mistään koskaan. Ja yhä syvemmin olen tajunnut myös sen, että tämä on juuri sitä mitä haluan ja tarvitsen: etäisyyttä, omaa aikaa ja mahdollisuuden maalata.

23. maaliskuuta 1896

Seikkailu alkakoon. Lähden huomenna junalla Roomaan ja siitä sitten Elise Alfthanin kanssa Napoliin, Pompeijiin (!), Caprille, Amalfiin ja Sorrentoon. Voi minua onnentyttöä.

9. toukokuuta 1896

TAAS KOTONA – Firenzessä. Vaikka Välimeri oli huikea ja näin uskomattoman kauniita paikkoja (Vesuviuksenkin), olen siltikin onnellinen, että olen taas täällä ja saan maalata rauhassa.

Mamma täyttää tänään 50 vuotta ja minulla on huono omatunto, etten ole häntä paikan päällä juhlimassa. En raaskinut lähteä, kun ei ollut aivan pakko. Kävin ostamassa itselleni piletin kesäkuun alussa lähtevään junaan. Ja lupasin äidille, että maalaan hänestä muotokuvan, kunhan pääsen Muroleeseen.

Mamma toivoo, että Italia vierottaisi minut pahenusta herättävästä tavastani maalata yhdellä ainoalla värillä. Ellen-kulta, etkö voisi edes kokeilla, miltä kaksi väriä rinnakkain näyttäisi, tai peräti kolme?

Ja sitten on tämä suuri suru: mamman rahat ovat ihan loppu, Muroleen Koski-tila on myytävä, ehkä jo

ensi kesänä. En ymmärrä, miten voimme elää ilman Muroleen maisemia ja papan hankkimaa paikkaa.

15. toukokuuta 1896

Herkuttelin tänään parsoilla, tomaateilla ja pastalla. Olen oppinut keittämään pastan italialaisittain al dente. Mamma sanoisi, että hyihyi, hampaissa rouskuu. Ja hän tulee suuttumaan, olen talven aikana laihnutunut kovin.

26. toukokuuta 1896

Hortensiat, visteriat, hyasintit, daaliat ja atsaleat kukivat. Koko kaupunki on kuin suuri parfyymiliike. Ja muurien koloissa, katukiveysten väleissä, kivisillä penkeillä ja kaiteiden vierillä versovat uhmakkaasti kasvit, joita kukaan ei ihaile tai kaipaa, heinät, ruohot, kortteet ja pikkuruiset kukkivat kukat, joille minulla ei ole nimiä. Ihailen niiden sinnikkyyttä. Minulle ne tuovat mieleen Gerdan.

3. kesäkuuta 1896

VIIMEINEN ILTA täällä. Katselen valonleikkeitä pöydällä, ruosteenpunaisten kattojen rivistöä, Arnon hopeista pintaa, veneitä. Tämä on ollut työntäyteinen talvi. Olen myös ollut hyvin yksin, toisina päivinä nautin siitä suunnattomasti, toisina kaipaan

perhettä, Gerdan lempeää hymyä ja mamman huolehtivaa katsetta. Jopa pientä kultaista nirppanokkaa, omaa Thyraani.

Kohta puksutan taas Euroopan halki. Pakkaan evääksi leipää ja tomaatteja, siinä on kyllin. Kyllä mamma pian syöttää minut taas pulskaan kuntoon.

Firenze

on Ellen Thesleffille enemmän
kuin pelkkä kaupunki.

Se on ystävä ja
rakastettu 45 vuoden ajan.

Ellen on romaani, joka koostuu fiktiivisistä päiväkirjamerkinnöistä. Ne ovat kuin siveltimenvetoja, jotka piirtävät särmikkään muotokuvan rohkeasta, itsenäisestä naisesta ja ajan taidepiireistä.

Firenzessä Ellen lumoutuu vanhojen mestareiden töistä ja maalaa aamusta iltaan. Perheenjäsenet ja taiteilijaystävät vierailevat kaupungissa tiheään ja kiihkeä suhde englantilaiseen teatteritaiteilijaan Gordon Craigiin järjittää tunteita. Silti mikään ei voi horjuttaa tärkeintä – intohimoa maalaamiseen.

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-42864-1